

מראי מקומות - מנחות נ"ד

לומר כן, דבשלמא אם הי' נותר ופיגול מן התורה, א"כ שפיר איצטריך לומר וכן בנותר ופיגול, אבל אם מיירי בטומאת נותר ופיגול, א"כ מהו החי' דנותר ופיגול, הרי טומאה דרבנן כבר אמרי', ומה מוסיפין בנותר ופיגול, וע"ז ביאר הגמ' דסד"א וכו'.

(ה) **אמר רבה, כל היכא דמעיקרא הוה ב"י והשתא לית ב"י, הא לית ב"י, וכו' -** היוצא מדברי רבה הוא, דכ"ע מודו דמדאורייתא צריך שיעור בין מתחלה ובין בסוף, ומדרבנן סגי בהא דאית ב"י שיעור עכשיו. וכל המח' הוא רק היכא דמעיקרא הי' שיעור, וגם בסוף איכא שיעור, אלא דביני ביני לא הי' שיעור, וע"ז נח' אם יש דיחוי באיסורין או לא. והק' ראמ"ה, למה צריך לומר דלכ"ע מה שהוא עכשיו השיעור אינו אלא מדרבנן, כיון דמעיקרא לא הי' שיעור. הרי ר' יוחנן אמר דתלוי בכמות שהן, וכפשוטו ס"ל כן אף מדאורייתא, והגמ' לא הק' על ר' יוחנן, וא"כ למה צריך לשנות דעתו. וע"ש מש"כ לומר דזהו דוקא רבה לשיטתו דס"ל כן, אבל לדינא אה"נ, יכולין לומר דר' יוחנן ס"ל כן מעיקר הדין, והוי כמו שהן מדאורייתא, והניח בצ"ע.

(ו) **דמר סבר יש דיחוי באיסורא - ע' בקרן אורה שכ' "והא דקאמר הש"ס לישנא דיש דיחוי באיסורין, נראה דלאו מתורת דיחוי דעלמא קאמר, כמו דיחוי בקדשים ומצוות, דמהיכי תיתי לן דין דיחוי באיסורים כיון דהשתא איכא שיעורא. אלא בסברא פליגי, כיון דכבר נתמעט מנצמק, ס"ל לשמואל דשוב אינו חוזר לשיעורו הראשון, ומה שנתפח לאו כלום, ורב כו' ס"ל כיון דהי' בו כשיעור ונתמעט, יכול לחזור לשיעורו הראשון".** אולם ע' **במקדש דוד** (ל"ג, ב', ד"ה אמרי' במנחות) דמבואר דלא ס"ל כן, שהרי כ' שם לחקור למ"ד דאין הקטרה פחותה מכזית, אם הניח כזית מן האימורים בחמה וצמקו, וחזרו ותפחו, האם זה נחשב לדיחוי או לא, ומשמע דס"ל דזה שייך לסוגיין, ולפי הקר"א אין שייך כלל. וכ' החילוק בין קרבנות לאיסורים

(א) **כמאן אזלא הא דתנן תפוח שריסקו וכו' -** הק' השפת אמת, מה ענין איסור דתרומה לענין חמץ, אטו התם לא נאסר רק כשנעשה חמץ, והלא גם עיסה דאורז ודוחן ושאר מינים שאינם באים לידי חימוץ, מ"מ חשיב מעמיד מה שנתקשה ונעשה השתנות בעיסה ע"י התפוח. וא"כ, נהי דמי פירות אין מחמיצין, אבל מעמיד שפיר הווי. וכ' דעכצ"ל דסבר הגמ' דכל שאינו מחמץ חשיב קיוהא בעלמא, וה"ה באורז ודוחן שחיימצה בתפוח מותרת. אלא דכ' דצ"ע לדינא, דצידד דאולי זהו כוונת הגמ' בתירוצו דנוקשה מיהא הוי, דהיינו דלאסור שפיר חשיב מעמיד, רק שם חמץ ליכא עלה, דנוקשה היא.

(ב) **אין לך הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא -** פרש"י, דקשה לקמוץ שלא יהא קומץ חסר, דכשהוא מוחק בגודל וכו', נמצא דנושר מן הקמח יותר מדאי. ומבואר מדברי רש"י דגם במנחת חוטא עבדינן מחיקה. אבל ע' **במאירי** ביומא (מ"ז) דכ' "ואינו צריך למחוק מן הצדדין במנחת הסלת בגודלו מצד האצבע השני, ובקטון אצבעותיו מצד האצבע הרביעית, שכל שבסלת בירוצי' נופלין מכאן ומכאן מאליהן".

(ג) **לימא בהא קמיפלגי, דמר סבר כמות שהן משערינן וכו', ובהא קא מיפלגי, דמר סבר מאי חריבה וכו' -** כ' השפת אמת דנראה שיש נפק"מ לדינא בין אם טעם המח' הוא אם כמות שהן משערינן או לא, או בין אם הטעם הוא משום דבעינן חריבה ממש או לא, דאם הטעם הוא משום דלכמות שהוא משערינן, אז יהי' אסור ליתן מים במקום הקמיצה דוקא, אבל בשאר המנחה לית לן בה. משא"כ אם הטעם הוא משום דבעינן שיהי' המנחה חריבה, א"כ יהי' אסור ליתן מים בכל המנחה.

(ד) **אימא וכן בטומאת פיגול וכן בטומאת נותר, סד"א וכו' -** ויש לעי', הרי כל קו' הגמ' הי' דמה שייך פיגול ונותר דרבנן, וע"ז שפיר תי' הגמ' דמיירי בטומאת פיגול ונותר, שהוא מדרבנן. וכ' בחי' הרשב"א דלהכי איצטריך

טבל וחצי מעשר, א"כ ודאי יכול לעשר מיני' ובי', וכ' דלפי"ז מה דאמרי' דמעשרותיו מקולקלין, ע"כ היינו עד שיתקנס מיני' ובי'. אבל הביא משות מהרי"ט דכ' דאינו יכול להפריש מיני' ובי', וכ' דאולי ס"ל כשי' התוס' דבאמת לא אמרי' דבכל חטה וחטה איכא מעשר וטבל לפי חשבון, אלא דמעורב המעשר והטבל ואין ידוע מהו טבל ומהו מעשר.

דכ' שם הקר"א הוא דבקרבנות אין חשיב דיחוי מה שהוא פחות מכשיעור, דרק מה שחל עליו פסול ממש חשיב דיחוי, משא"כ באיסורים [וחילוק זה ג"כ צ"ע].

(ז) **דמר סבר יש דיחוי באיסורא - הק' בחי' ר' שמואל** (פסחים אות קנ"ג), מה שייך לומר דיחוי אצל איסורים בכלל, הרי לכאור' כל הדין שיעור כזית באיסורי אכילה הוא דכדי שיהי' נחשב מעשה אכילה צריך כזית, אבל אי"ז שיעור בחפצא דאיסורא, א"כ מה שייך לדרן ע"ז בענין דיחוי בכלל, הרי סכ"ס אכל כזית של איסור. והביא מהגר"א קאוונער (ראש ישיבת חברון) דהי' רוצה להוכיח מזה שיש ב' דינים בשיעור כזית, א' שיעור של מעשה אכילה, וב' שיעור בעצם חפצא דאיסורא. אולם ר' שמואל הביא דלכאור' יש ראי' להיפוך מהא דאמרי' דהיתר מצטרף לאיסור לענין שיעור, דזה לכאור' משמע דהכל הוא שיעור במעשה אכילה, ואינו דין בחפצא דאיסור, שהרי שם ליכא כזית של חפצא דאיסורא, וצ"ע בכל זה.

(ח) **המרכה במעשרות, פירותיו מתוקנים ומעשרותיו מקולקלין - ע' באפיקי ים (א'),** י"ב) דכ' לחקור בהא דאמרי' דמעשרותיו מקולקלין, האם ביאור שיש טבל ומעשרות מעורבין זה בזה, או דלמא דהוי חולין ומעשר מעורבין זה בזה. וכ' דמרש"י כאן ועוד דוכתי, וכן בכמה ראשונים, מבואר דהוי טבל ומעשר מעורבין זה בזה, דהיינו חלק זה שנטל לשם מעשר, לא זה בלבד דאינו מעשר, אלא דאף אינו מתוקן כלל, והוי טבל. אלא דהק' דבירושלמי דדמאי (ה', ב') מבואר דלא כזה, אלא דבאמת הוי מעשר וחולין מעורבין זה בזה, ומה דאי' דמעשרותיו מקולקלין, מבואר בירושלמי שיש קלקול לענין תרומת מעשר, דאינו יכול להפריש תרומת מעשר ממעשר זה, דחיישינן שמא יקח מהחולין, וא"כ בזה הוי מעשרותיו מקולקלין. והק' על כל הראשונים, איך חלקו על הירושלמי אם אין בבלי מפורשת החולק ע"ז, וע"ש שרוצה לפרש פי' אחר בהירושלמי. וע"ש עוד באות ז' וח' דדן אם יכול לעשר הטבל מיני' ובי' לפי חשבון, וכ' דלפי מש"כ רש"י דבכל חטה וחטה אי' חצי